

klassiske masseparti (i Danmark formentlig bedst repræsenteret af Socialdemokratiet og Venstre) er tydeligvis under forandring. Hans gode og glade afslutningskommentar er, at denne tendens ikke nødvendigvis er til skade for dansk folkestyre, idet demokratiske systemer må kunne tilpasse sig for at kunne overleve.

En anmelder kan kun give ham ret.

Erik Damgaard
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Jørgen Elklit og Roger Buch Jensen (red.), *Kommunalvalg*, Odense: Odense Universitetsforlag 1997, 384 s., kr. 250,00.

I dansk politologisk forskning kan man ikke sige, at det ligefrem har vrimlet med analyser af hverken den kommunale politik, det kommunale politiske system, det kommunale partisystem eller kommunalvalg. Den lokale politiske proces har været trængt noget i baggrunden af de forvaltningsorienterede studier. Et par enkelte værker er det blevet til. Karl-Henrik Bentzon gennemførte sidste i 1970'erne en række grundige analyser, som han publicerede i 1981 i *Kommunalpolitikkerne* og Poul Erik Mouritzen forsvarede i 1991 sin disputats om *Den politiske cyklus. En undersøgelse af vælgere, politikere og bureaukrater i kommunalpolitik under stigende ressourceknaphed*. Siden er der mig bekendt ikke publiceret substantielle værker om den politiske proces på det kommunale plan.

Det var derfor rigtigt set af politologerne ved Odense Universitet at koncentrere deres forskningsindsats om det lokale og regionale gennem forskningsprojektet

„Det kommunale Lederskab“. Denne forskergruppe - suppleret med et par kolleger fra Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet udgav i 1995 *Kampen om kommunen*. Den indeholder en række detaljerede analyser i casestudiets form af forløbet af den kommunale valgproces i 1993 i ni kommuner. Hovedvægten var med andre ord lagt på en analyse af det specifikke og specielle.

I nærværende bog har gruppen så valgt at sætte focus på en analyse af det generelle og typiske ved valgkampen i 1993. Det gøres på baggrund af data fra en række spørgeskemaundersøgelser omfattende 72 kommuner samt nogle mere intensive studier i to mindre underudvalg af de 72 kommuner, ét på ni og ét på fem kommuner, som er udvalgt således, at de fem kommuner samtidig indgår i de ni. De undersøgte populationer er vælgerne, de kommunalbestyrelsesmedlemmer der ikke genopstillede, de opstillede kandidater, de lokale partiorganisationer som er spurgt om dels deres forberedelse til og afvikling af valgkampen, dels deres arbejde mellem valgene samt endelig indsamling af konstitueringsdata. Dette sidste datasæt er dog endnu ikke er færdigdokumenteret. Alt i alt et materialegrundlag som giver mulighed for at dække både bredde og dybde vedrørende centrale processer i den kommunale valgkamp.

Materialegrundlaget betyder, at de enkelte kapitler i såvel metodisk udgangspunkt som empirisk grundlag kan variere fra det impressionistiske, fortolkende og medlevende fortællende (for eksempel Mogens N. Pedersen om vælgermøderne og konstitueringerne) til stringente referater af hardcore statistiske beregninger (for eksempel Annie Gaardsted Frandsen om „Den førte politik og valgresultatet“ og „Valgene lokalt: Landspoliti eller lokalpolitik“).

klassiske masseparti (i Danmark formentlig bedst repræsenteret af Socialdemokratiet og Venstre) er tydeligvis under forandring. Hans gode og glade afslutningskommentar er, at denne tendens ikke nødvendigvis er til skade for dansk folkestyre, idet demokratiske systemer må kunne tilpasse sig for at kunne overleve.

En anmelder kan kun give ham ret.

Erik Damgaard
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Jørgen Elklit og Roger Buch Jensen (red.), *Kommunalvalg*, Odense: Odense Universitetsforlag 1997, 384 s., kr. 250,00.

I dansk politologisk forskning kan man ikke sige, at det ligefrem har vrimlet med analyser af hverken den kommunale politik, det kommunale politiske system, det kommunale partisystem eller kommunalvalg. Den lokale politiske proces har været trængt noget i baggrunden af de forvaltningsorienterede studier. Et par enkelte værker er det blevet til. Karl-Henrik Bentzon gennemførte sidste i 1970'erne en række grundige analyser, som han publicerede i 1981 i *Kommunalpolitikkerne* og Poul Erik Mouritzen forsvarede i 1991 sin disputats om *Den politiske cyklus. En undersøgelse af vælgere, politikere og bureaukrater i kommunalpolitik under stigende ressourceknaphed*. Siden er der mig bekendt ikke publiceret substantielle værker om den politiske proces på det kommunale plan.

Det var derfor rigtigt set af politologerne ved Odense Universitet at koncentrere deres forskningsindsats om det lokale og regionale gennem forskningsprojektet

„Det kommunale Lederskab“. Denne forskergruppe - suppleret med et par kolleger fra Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet udgav i 1995 *Kampen om kommunen*. Den indeholdt en række detaljerede analyser i casestudiets form af forløbet af den kommunale valgproces i 1993 i ni kommuner. Hovedvægten var med andre ord lagt på en analyse af det specifikke og specielle.

I nærværende bog har gruppen så valgt at sætte focus på en analyse af det generelle og typiske ved valgkampen i 1993. Det gøres på baggrund af data fra en række spørgeskemaundersøgelser omfattende 72 kommuner samt nogle mere intensive studier i to mindre underudvalg af de 72 kommuner, ét på ni og ét på fem kommuner, som er udvalgt således, at de fem kommuner samtidig indgår i de ni. De undersøgte populationer er vælgerne, de kommunalbestyrelsesmedlemmer der ikke genopstillede, de opstillede kandidater, de lokale partiorganisationer som er spurgt om dels deres forberedelse til og afvikling af valgkampen, dels deres arbejde mellem valgene samt endelig indsamling af konstitueringsdata. Dette sidste datasæt er dog endnu ikke er færdigdokumenteret. Alt i alt et materialegrundlag som giver mulighed for at dække både bredde og dybde vedrørende centrale processer i den kommunale valgkamp.

Materialegrundlaget betyder, at de enkelte kapitler i såvel metodisk udgangspunkt som empirisk grundlag kan variere fra det impressionistiske, fortolkende og medlevende fortællende (for eksempel Mogens N. Pedersen om vælgermøderne og konstitueringerne) til stringente referater af hardcore statistiske beregninger (for eksempel Annie Gaardsted Frandsen om „Den førte politik og valgresultatet“ og „Valgene lokalt: Landspoliti eller lokalpolitik“).

Bogens bærende problemstilling er i al sin komplekse enkelthed at belyse det overordnede, generelle fænomen, der hedder danske kommunalvalg. Dette gøres ved at strukture bogen kronologisk ud fra de faser, der gennemløbes inden den gamle kommunalbestyrelse er erstattet af en ny. Der er således seks kapitler, der beskæftiger sig med det, der skal være på plads, før valgkampen begynder, dernæst fire kapitler om selve valgkampen, ni kapitler om valgresultatet og de faktorer der har indflydelse på, hvad vælgerne bestemmer sig til at gøre på selve valgdagen og endelig et enkelt kapitel om konstitueringsfasen. Dertil kommer tre kapitler om de rammer, som valget foregår inden for. Et meget nyttigt kapitel (Elklit) om valgsystemets teori og praksis, et kapitel om kommunernes partisystemer, som nok overraskende for nogen dokumenterer, at der ikke er én eneste af landets kommuner, der har et kommunalt partisystem, der er helt identisk med det landspolitiske partisystem (Elklit) og endelig et om kommunernes mediestruktur (Buch Jensen og Gaardsted Frandsen).

Alt i alt en solid og følgerigtig opbygning, der letter bogens anvendelighed som opslagsværk for den læser, der kun har en interesse i at vide noget om et enkelt aspekt af den kommunale valgproces. Ulempen er selvfølgelig, at mere tværgående problemstillinger derved skubbes noget i baggrunden. Man kan som bekendt ikke alt på en gang, og det trufne valg finder jeg derfor godt og rigtigt.

Det kan være vanskeligt inden for en anmeldelses rammer at omtale de resultater og den indsigt, der er fremlagt af de syv forfattere i de i alt 26 kapitler. En kraftig selektion er nødvendig, en udvælgelse som selvfølgelig er præget af mit eget interessefelt. Nogen nævnt, nogen glem!

At de landspolitiske valgvinde slår igennem med halv kraft en nu blevet konventionel visdom takket være Søren Risbjerg Thomsens analyser (behandlet i kapitel 15). Der efterlades således stadig en væsentlig del til de lokale forhold, og dem har vi indtil nu kun haft ringe viden om. Mangt et menigt medlem af den lokale vælgerforening har angiveligt haft den opfattelse, at det ikke gjorde en forskel, om vedkommende var aktive eller ej. Det var jo alligevel Uffe Ellemann-Jensen, Poul Nyrup Rasmussen og de andre partispidser, der gennem deres tv-performance „afgjorde det hele“.

Roger Buch Jensens analyser af „Valgkampens organisering og ressourcer“, „De lokale partiorganisationers valgkampagner“ og „Partiernes valgkampagner: Gør de en forskel?“ gør grundigt op med de myter, der har floreret herom. Han påviser, at hvis en partiorganisation vælger at gennemføre flere aktiviteter end de andre partier i kommunen, klarer partiet sig relativt bedre ved kommunalvalget. Der er altså en sammenhæng mellem organisatorisk styrke i form af økonomi og antal aktivister samt antal gennemførte kampagnemetoder på den ene side og så valgresultatet på den anden side. De menige medlemmer og deres indsats gør faktisk en forskel.

Det kunne iøvrigt have været givende og interessant for den standende diskussion om hvilken vej indflydelsen går - fra lands- til lokalpolitik eller omvendt - hvis gruppen udover folketingsvalget i 1990 også havde inddraget resultaterne fra folketingsvalget i 1994 i analyserne. Megen politisk interesser kan nok siges at stamme fra et engagement genereret i det kommunale.

Manglen på kandidater som udtryk for det lokale folkestyres krise og folks ligestyldighed er en anden af de myter, der tri-

ves om kommunalvalg. Også den bliver punkteret og sat i perspektiv af Buch Jensen. Det samme gælder myten om, at det *generelt* er en stemmemæssig fordel af have borgmesterposten. Den afliver Gaardsted Frandsen effektivt. Det er mere varieret end som så. Hun påpeger således, at det for *nye* borgmesterpartier er en positiv effekt, at borgmesterposten har en afdæmpende effekt på *ændringen* i partiets tilslutning i både op- og nedadgående retning, og endelig påvirker besiddelsen af borgmesterposten landstendensernes forklaringsevne.

Det skal ikke klandres gruppen, at den ikke har kunnet forudse for eksempel de meget dramatiske konstitueringer, der fandt sted efter kommunalvalget den 18. november 1997. Men den lægger nu selv lidt op til det ved at skrive, at "...Det er altså muligt at teste, om det nu er de rigtige - dvs. de væsentligste - forhold vi lægger vægt på i denne generelle beskrivelse og analyse af danske kommunalvalg. Det vi siger her, skal principielt også gælde i november 1997, ellers er der noget galt." (s.8). Er der noget galt, har gruppen enten ikke været opmærksomme eller omhyggelige nok, eller "...virkeligheden har ændret sig." (s.8). En ikke ringe erkendelse at være åben over for!! Om det er det første eller sidste, der er tilfældet ved bogens behandling af konstitueringerne, skal jeg lade stå åbent. Men en viderebearbejdning af denne fase i processen - hvor politik alt efter temperament er bedst eller værst og derfor essentiel - trænger sig på.

Det er som sagt ikke muligt at omtale og vurdere samtlige enkeltbidrag i bogen. Af det ovenstående skulle det imidlertid gerne fremgå, at forfatterne på en grundig og indsigtfuld måde har udfyldt et stort hul i dansk politologisk forskning. Der er fra nu af lagt et solidt fundament

for den videre udforskning af de kommunale politiske processer. Og det må næsten være en forpligtelse for gruppen at videreføre dette arbejde ved kommende kommunalvalg, så vi ikke endnu gang kommer i den uheldige situation, at vi kun står med sporadiske enkeltundersøgelser uden mulighed for at arbejde med lange og sammenlignelige tidsserier. Kun derved kan vi komme væk fra de lavtflyvende, kortsigtede, hurtige og ad hoc prægede fortolkninger af den kommunale valgproces. Den fortjener nemlig bedre.

Lars Bille
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet

David Childs og Richard Popplewell, *The STASI. The East German Intelligence and Security Service*, London: Macmillan, 1996, 253 s.

DDR var et gennemorganiseret samfund. Som sådan på mange måder enhver bureaukrats drøm. Den fremherskende forestilling var ikke alene, at der skulle være styr på tingene, men også at der var det. Et vigtigt middel var en gennemgribende overvågning af landets egne borgere.

Til at løse denne opgave opbyggede man en kæmpemæssig sikkerhedsorganisation, den i daglig tale velkendte STASI. Der var tale om en gigantisk organisation. Efter forfatterens opgivelser var der tale om DDR's største arbejdsgiver med mere end 100.000 fuldtidsmedarbejdere. Men variationerne var betydelige fra egn til egn. I følsomme områder (mod Tjekkoslovakiet og mod Østersøen) var tætheden utrolig. I Rostock beskæftigede STASI 3000 fuldtidsansatte efterretningsofficerer. Men dertil kom som bekendt et